

Kyrklig konslitteratur 1937.

Det övervägande antalet litteratur om svensk kyrklig konst, som utkom under förra året, återfinnes spritt i tidskrifter, varav de förnämsta här skola nämnas. Det bör påpekas, att artiklar av detta slag i stiftens julböcker här icke medtagits.

Som bidrag till kännedomen om romansk kyrkokonst må nämnas *Axel Romdahls* uppsats, Kyrkobyggnadsskicket i den äldre västgöotalagen (i Västergötlands Fornminnesförenings tidskrift IV:9) samt *Gunnar Byhmer* om Hamneda gamla kyrka (i Hyltén-Cavalliusföreningens Årsbok). Bland artiklar rörande inventarier märkas *Hans Wetzel*, En svensk-finsk skulpturgrupp från 1200-talet (i Finskt museum XLIII, 1936), *Gunnar Ekholm*, Skandinavians metallarbeten (Konsthistorisk tidskrift) och *Hans Toll*, Något om kunga- och jarlagravnarna i Varnhem (i Västergötlands Fornminnesförenings tidskrift IV:9).

Den yngre medeltidens kyrkokonst behandlas i följande uppsatser. *Erik Lundberg*, Nederluleå gamla kyrka (Norrbottens läns hembygdsförenings årsbok) samt densamme, Studier i folkungatidens kyrkliga byggnadskonst i Närke, II (om Sköllersta kyrka, i Föreningen Örebro läns museums Meddelanden XII), *Nils Edner*, Vid Kila kyrkas återinvigning (i Kilabygden 1936), *Otto Heijne*, Sancta Birgittas kyrka i Olshammar (i Till hembygden 1936), *Auda Alma-Eriksson*, Bilder ur Södertäljes kyrkas historia (i Vår bygd utg. av Östra Södermanlands kulturhistoriska förening, Södertälje 1936), *B. André*n, Tångeråsa kyrka, Örebro 1935, *V. Järnefors*, Ullerångers kyrka, Härnösand 1935, *K. Sandén*, Något om Vrå kyrkas historia, Halmstad 1935, *Carl Andeer*, Sorunda kyrka (i Vår bygd, Södertälje

1937) samt även i *Bertil Waldén*, Långbro socken genom tiderna, Örebro 1936, *Erik O. Johansson*, Om Vreta klostrets kyrka och dess senaste beskrivning (i Tidskrift för konstvetenskap; egentligen en recension av Vretaklostershäftet av Sveriges kyrkor) samt en sammanfattande framställning av *Johnny Roosval*, Gotländsk kronologi (i Rig). Smärre bidrag rörande inventarier o. d. äro: *Gunhild Ekström*, Ett medeltida skrin tillhörande S. Petri kyrka i Malmö (i Malmö Fornminnesförenings Årskrift), *C. R. af Ugglas*, Det stora bältespannet i Duneskatten (i Fornvännen), densamme, Några sengotiska nattvardskalkar i Västsverige (i Göteborgs museums årstryck), *Sölve Gardell*, Epigrafiska bidrag till Västergötlands medeltida sepulkrallitteratur (i Västergötlands Fornminnesförenings tidskrift IV:9), vidare densammes doktorsavhandling om medeltida gravstenskonst (Göteborg 1937), som längre fram kommer att behandlas i denna tidskrift, *Harald Widén*, Gravläggningarna i Skara domkyrkas högkor (i Västergötlands fornminnesförenings tidskrift IV:9) och densamme, Ett processionskors från biskopstidens Leckö (i samma tidskrift IV:10), *Mats Amark*, Östergötlands medeltida kyrkklockor (i Meddelanden från Östergötlands Fornminnes- och Museiförening 1936—37), *Samuel Hedlund*, Den stora S:t Göransgruppen i Stockholms Storkyrka (i Med hammare och fackla 1936).

Andra bidrag till medeltidens kyrkokonst äro: *Gustaf A. Klingspor*, Ett sfragistiskt bidrag till frågan om S. Sigfrids härstamning (i Västergötlands Fornminnesförenings tidskrift IV:10), *H. Fr. Rosenfeld*, Der heilige Christophorus (en diger avhand-

ling ingående i Acta Academiae Aboensis X, där ganska ringa hänsyn tagits till det svenska materialet), *Gustaf Sandberg*, Sancte Bengts kyrka, en Kolmårdssågen (i Sörmlandsbygden), *Bengt Bergman*, Biskop Osmund (i Utanvessarn, Valbo hembygdsförenings tidskrift) och *C. R. af Ugglas*, »Den lilla Stockholmsrebusens» lösning (i Fornvännen).

Rörande skrifter om nyare tidens kyrkokonst hänvisas till *Ernst Petersson*, Några besvär vid Olof Håkanssons första riksdag (om kyrkornas tillstånd i Blekinge 1726; i Blekingeboken) samt *K. V. Neuman*, Bilder ur Timmele sockens historia, Ulricehamn 1936, *D. Harbe*, Gamla kyrkan i Hidinge, Örebro 1937, *Gustaf Meuller*, Laxarby kyrkas restaurering (i Hembygden, utgiven av Dalslands Fornminnes- och hembygdsförbund) samt *Ph. Borries*, Trefaldighedskirken i Kristianstad, Naestved 1936. Enskilda konstnärer och enstaka kyrkliga inventarier avhandlas i *Bengt Cnattingius'* Per Hörberg, Stockholm 1937 (Sveriges allmänna konstförening; se denna tidskrift, 1938 h. 1), *Andreas Lindblom*, Bernini och Precht (i Rig), *Gunnar Blomgren*, Två familjetavlor (om epitafier i Sarteby och Odes kyrkor, i Västergötlands Fornminnesförenings tidskrift IX:9), *Lars Göran Kindström*, Olof Wiström, en östgötsk-närkisk barocksnickare (i För-

eningen Örebro läns museums Meddelanden XII), *William Karlsson*, Niklas Ekecrantz och hans verksamhet i Skåne (i Skånes hembygdsförbunds årsbok), *Rune Norberg*, Ett ungdomsverk av Pehr Cogell i Blacksta kyrka (i Sörmlandsbygden), *Magnus Collmar*, Jäders kyrka kakealtare (i Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria, XXX), *Göran Axel Nilsson*, Hur 1600-talets stenhuggare offererade sin vara (i Kulturen, en årsbok) samt *Rudolf Cederström*, Mazepas kalk (i Malmö Fornminnesförenings årsskrift).

Åtskilliga bidrag gälla gravar och kyrkogårdar såsom *Märta Lindeberg*, Gamla gravstenar i Stora kyrka i Gefle (i Från Gästrikland 1936), *Algot Törnqvist*, Valbo kyrkogård (i Utanvessarn, Valbo hembygdsförenings tidskrift), *K. K:son Leijonhufvud*, Gravkor och gravar i Strängnäs domkyrka (i Bidrag till Södermanlands äldre Kulturhistoria, XXX), *R. Odencrantz*, Beata Larsdotters gravsten i Norra Vings kyrka (i Västergötlands Fornminnesförenings tidskrift IV:10), *Hilding Claesson*, Lunds kyrkogårdar 1 (Skrifter utgivna av Föreningen Det gamla Lund nr 18, Lund 1936), *E. Frieberg*, Kvenneberga gamla kyrkogård i nyare tid (i N. Albo hembygdsförenings årsbok 1936).

Av *Sveriges kyrkor* ha utgivits Stockholms kyrkor, band II häft 2, Riddarholmskyrkan del 2.

Bengt Cnattingius.

Engelska kyrkomusiker¹⁾.

Orlando Gibbons.

Två framstående kyrkomusikaliska personligheter under James I:s tid voro: William Byrd och Orlando Gibbons. Den sistnämnde nådde emellertid sin höjdpunkt som skapande konstnär samtidigt

¹⁾ Denna uppsats utgör fortsättning av en artikelserie, vars sista del infördes i decembernumret 1936.